

Ana Vilfan Vospernik
Dediščina Nürnberških procesov in ESČP

Spoštovani,

V veliko čast mi je sodelovati na današnji konferenci, saj je nürnberški proces za vedno zaznamoval mednarodno kazensko pravo in vplival na pravo človekovih pravic.

Najprej bi vam želela prenesti pozdrave slovenskega sodnika na ESČP dr. Marka Bošnjaka, ki se vabilu na konferenco ni mogel odzvati, saj je predhodno potrdil svojo udeležbo na mednarodni konferenci v Odessi.

Govorila bom, seveda na kratko, o sodni praksi ESČP, ki se naslanja na nürnberška načela, o dediščini nürnberškega procesa v širšem smislu in o procesnih kvartalah v kazenskem postopku ter o jezikovnem vidiku, tako v sodni praksi kot v delu ESČP. Kot na drugih mednarodnih sodiščih sta tolmačenje in prevajanje del našega vsakdanjika.

Uvod

Tako kot Mednarodno vojaško sodišče v Nürnbergu (v nadaljevanju »Nürnberško sodišče«), je ESČP nastalo kot reakcija na grozote Druge svetovne vojne, v zgodovinskem trenutku, ki je bil naklonjen predorom na področju človekovih pravic. Ključnega pomena je bil angažma izjemnih ljudi, nosilcev idej, ki so pogosto tudi iz osebnih izkušenj želeli, da postane posameznik subjekt mednarodnega prava in da se dvigne raven njegove mednarodnopravne zaščite, in s tem omeji suverenost držav.

Evropska konvencija o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah (v nadaljevanju "Konvencija") je bila za podpise odprta 4. novembra 1950 v Rimu. V veljavo je stopila 3. septembra 1953. Danes je njenih držav pogodbenic 47. Konvencija je vzpostavila tudi Sodišče, ki je najprej zasedalo občasno, od 1998 pa stalno.

Kot velik civilizacijski dosežek, kar je bilo v tedanjem duhu časa, je Konvencija odprla pot posameznikom, skupinam posameznikom ter nevladnim organizacijam (34. člen Konvencije), ki se lahko – poleg držav pogodbenic (33. člen) – neposredno pritožijo na Sodišče.

Sodna praksa ESČP, ki se naslanja na nürnberška načela

S težkimi pravnimi vprašanji, s katerimi so se soočali ob vzpostavitvi Nürnberškega sodišča in v postopku samem, širše gledano tudi kako združiti kontinentalni ter anglosaški kazenski postopek, se še dandanes ukvarjajo tako mednarodna in domača sodišča kot pravna teorija.

ESČP ni nobena izjema. O aktualnosti teh vprašanj priča dejstvo, da je bila januarja 2016 otvoritev sodnega leta posvečena mednarodno-kazenskim temam. Februarja 2016 je tudi potekal seminar z naslovom Evropska konvencija o človekovih pravicah in hudodelstva iz preteklosti. Januarja 2017 pa je bila gostja na otvoritvi sodnega leta predsednica Mednarodnega kazenskega sodišča.

V sodbah ESČP, ki se dotikajo genocida, hudodelstev proti človeštvu in vojnih hudodelstev, je poglobitnega pomena 7. člen Konvencije:

Ni kazni brez zakona

»1. Nihče ne sme biti obsojen za katerokoli dejanje, izvršeno s storitvijo ali opustitvijo, ki ni bilo določeno kot kaznivo dejanje po domačem ali po mednarodnem pravu v času, ko je bilo

storjeno. Prav tako se ne sme izreči strožja kazen od tiste, ki jo je bilo mogoče izreči, ko je bilo kaznivo dejanje storjeno.

2. Ta člen ni ovira za sojenje in kaznovanje oseb za kako storitev ali opustitev, ki je bila v času, ko je bila storjena, kazniva po splošnih načelih, ki jih priznavajo civilizirani narodi.«

Prvi odstavek 7. člena uteleša splošno načelo zakonitosti (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), tako glede obstoja kaznivega dejanja kot kazni. Kaznivo dejanje mora biti pravno jasno opredeljeno, torej imeti ustrezno pravno podlago. 7. člen se nanaša na koncept prava, kot ga najdemo drugje v Konvenciji – gre tako za napisano kot za nenapisano pravo. Zadeva pa tudi kakovost pravne podlage, saj mora biti osebam, na katere se nanaša, dostopna in predvidljiva (Kononov, § 185). 7. člen vsebuje tudi prepoved retroaktivne veljavnosti kazenskega prava v škodo obdolženca (*Del Rio Prada*, § 116). Pri tem preširoka tolmačenja kazenskega prava niso dovoljena (*Kafkaris*, § 138).

Osnovno vprašanje glede obsodb po mednarodnem pravu, je ima vsebina mednarodne norme kakor so jo uporabila domača sodišča v danem primeru, ustrezno pravno podlago.

Zaradi časovne omejitve, bom malce kasneje podrobneje predstavila dve sodbi po 7. členu Konvencije, in sicer Kononov proti Latviji ter *Vasiliauskas* proti Litvi, med drugimi pomembnimi odločitvami pa velja omeniti naslednje sodbe velikega senata .

V zadevah *Streletz, Kessler in Krenz* proti Nemčiji ter *K.-H.W.* proti Nemčiji, je veliki senat l. 2001 odločal o obsodbi visokih funkcionarjev NDR ter navadnega vojaka sredi devetdesetih let za sodelovanje pri uboju večjega števila vzhodnonemških državljanov, ki so v sedemdesetih in osemdesetih letih bežali preko zelo varovane meje v Zahodno Nemčijo. ESČP je ugotovilo, da so bile njihove obsodbe, v luči varovanja človeškega življenja, upravičene že na podlagi tedanje vzhodnonemške zakonodaje ter tudi mednarodnega prava. 7. člen Konvencije torej ni bil kršen.

V sodbi *Korbely* proti Madžarski, iz l. 2008, je veliki senat obravnaval obsodbo pritožnika, kot poveljnika voda, za zatiranje upora med revolucijo l. 1956. Več ljudi je umrlo ali bilo ranjenih med tem dogodkom. Madžarska sodišča so pritožnika obsodila zaradi umora več ljudi, kar je predstavljalo hudodelstvo proti človeštvu. ESČP je (z večino) ugotovilo, da vsi elementi, ki bi umore kvalificirali tudi za hudodelstvo proti človeštvu niso bili podani ter da je bil 7. člen Konvencije kršen.

V sodbi velikega senata *Maktouf in Damjanović* proti Bosni in Hercegovini, iz l. 2013, je šlo za obsodbo za vojna hudodelstva. ESČP je odločilo, da obstaja resna možnost, da je retroaktivna uporaba Kazenskega zakonika iz l. 2003 (namesto tistega iz l. 1976) pri izreku kazni učinkovala v škodo pritožnikov in da je bil 7. člen kršen (§ 70).

V znani zadevi *Kononov* proti Latviji je veliki senat l. 2010 presojal kršitev načela zakonitosti zaradi potrditve pritožnikove obsodbe l. 2004 za vojno hudodelstvo, storjeno l. 1944, med Drugo svetovno vojno. Kot so ugotovila latvijska sodišča, je pritožnik vodil sovjetsko enoto »Rdečih partizanov«, ki je v latvijski vasi *Mazie Bati* usmrtila devet ljudi (domnevnih sodelavcev okupatorja ter njihovih sorodnikov, ki naj bi bili drugo enoto izdali Nemcem). Med napadom so partizani nosili nemške *Wehrmacht* uniforme. Pet moških so ubili, nato so zažgali hiše. Med požarom so umrli še štirje ljudje, med njimi tudi visoko noseča ženska. Nihče od njih ni bil oborožen. Po obnovitvi neodvisnosti Latvije, je Vrhovno sodišče v *Rigi* pritožnika *Kononova* pravnomočno obsodilo za vojna hudodelstva.

ESČP je potrdilo načelo mednarodnega prava, da so se statut Nürnberškega sodišča in l. 1950 kodificirana nürnberška načela naslonila na že veljavna načela mednarodnega običajnega prava (§ 207). Pritrdilno je odgovorilo na vprašanje, ali je že l. 1944 obstajala dovolj jasna pravna podlaga za specifična vojna hudodelstva, za katera je bil pritožnik

obsojen in kaznovan, in sicer na podlagi tedanjega mednarodnega in ne domačega prava. Tudi če bi privzeli, da so bili vaščani « civilisti, ki so sodelovali v sovražnostih » ali »borci«, bi bili l. 1944 po mednarodnem pravu (*ius in bello*) zaščiteni. Toliko bolj velja to za hipotezo v primeru, da so bili vaščani civilisti. Pritožnik, kot poveljnik, pa je nosil individualno kazensko odgovornost in bil odgovoren za vojna hudodelstva, ki jih je bilo tedaj moč predvideti (§§ 238-239).

Glede retroaktivnosti je veliki senat zaključil, da zastaralni roki po domačem pravu niso veljali, ter prav tako, da obtožbe proti pritožniku po mednarodnem pravu niso nikdar zastarale (§ 233). Odločitev, da 7. člen Konvencije ni bil kršen, je veliki senat sprejel z veliko večino (14 glasov proti 3).

Podrobneje velja omeniti tudi nedavno sodbo Vasiliauskas proti Litvi (2015), ki zadeva genocid. Vprašanje, ki se je zastavljalo v tem primeru, je bilo, ali je bila pritožnikova obsodba l. 2004 za genocid zaradi sodelovanja pri umoru dveh litvanskih partizanov l. 1953, kot del izničenja partizanskega gibanja, ki so ga hotele doseči sovjetske oblasti, predvidljiva.

Pritožnik je po 7. členu Konvencije zatrjeval, da za njegovo obsodbo l. 1953 ni bilo pravne podlage, tako da je prišlo do retroaktivne uporabe zakona. Veliki senat se je prvič srečal z vprašanjem, ali je preganjanje baltskih partizanov s strani sovjetskih oblasti lahko kvalificirano za genocid. Natančneje, treba je bilo odločiti, ali so litvanski partizani predstavljali skupino, ali del skupine, ki jo je mednarodno pravo, bodisi konvencijsko ali običajno, l. 1953 štilo.

Sklicujoč se na mednarodnopravna besedila je ESČP najprej menilo, da ni razloga, da bi ugotovili, da je zločin genocida, kot ga določuje 2. člen Konvencije o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida iz leta 1948, štivil »politične skupine«. Drugič, čeprav je bil l. 1953 genocid jasno določen kot zločin na podlagi mednarodnega običajnega prava, so bila mnenja, ali je običajno pravo širše od definicije genocida v Konvenciji iz l. 1948, deljena. Tako ni bilo zadostne pravne podlage, da bi ESČP lahko zaključilo, da je mednarodno običajno pravo štivil tudi politične skupine.

Nadalje, pritožnik ne bi bil mogel predvideti, da bo uboj dveh partizanov kvalificiran kot genocid nad Litvanci kot narodnostno oziroma etnično skupino, ki bi bili obe zaščiteni po Konvenciji o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida. Težka narava genocida narekuje spoštovanje strogih pogojev pri izrekanju obsodbe. 7. člen Konvencije je bil torej kršen.

V skladu z restriktivnim tolmačenjem, ki ga je razvilo v zadevi Kononov ter potrdilo v Maktouf in Damjanović, veliki senat tudi ni uporabil drugega odstavka 7. člena za upravičenje obsodbe, saj je zaščito po tem členu potrebno iskati v prvem odstavku. Drugi odstavek je predvsem zgodovinskega pomena. V kontekstu zločinov po Drugi svetovni vojni je ESČP drugi odstavek 7. člena predhodno uporabilo v odločitvah Penart proti Estoniji ter Kolk in Kislyiy proti Estoniji, kjer je ugotovilo, da je bila obsodba pritožnikov za hudodelstva proti človeštvu zaradi usmrtnice oziroma deportacije civilnega prebivalstva upravičena na podlagi drugega odstavka 7. člena. V sodbi Vasiliauskas je ESČP pojasnilo, da vsebuje prvi odstavek 7. člena splošno pravilo o prepovedi retroaktivne veljavnosti kazenskega prava, drugi odstavek pa je zgolj kontekstualna pojasnitev, da ni nobenega dvoma o veljavnosti obsodb po Drugi svetovni vojni za zločine, storjene za časa vojne. Ker pritožnikove obsodbe ni bilo mogoče upravičiti po prvem odstavku, tega ni bilo mogoče storiti niti po drugem odstavku 7. člena Konvencije. Ta sodba je veliki senat razdelila, saj je bila odločitev sprejeta z 9 glasovi proti 8.

Nazadnje bi v tem delu omenila še sodbi velikega senata Marguš proti Hrvaški ter Perinçek proti Švici, ki zadevata druge člene Konvencije.

V sodbi Marguš proti Hrvaški je veliki senat po 6. členu Konvencije (pravica do poštenega sojenja) ter 4. členu 7. Protokola (pravica, da nisi dvakrat sojen ali kaznovan za isto kaznivo dejanje; ne bis in idem) obravnaval obsodbo pritožnika, ki je bil kot bivši poveljnik v hrvaški vojski l. 2007 obsojen za vojna hudodelstva proti civilnemu prebivalstvu, izvršena l. 1991. Predhodno je bil preganjan za kazniva dejanja umora civilistov in povzročitev hudih ran otroku ter l. 1997 pomiloščen na podlagi splošnega zakona o pomilostitvi. Vrhovno sodišče je l. 2007 odločilo, ta je bila pritožnikova pomilostitev v nasprotju s splošnim zakonom. Pritožnik je bil kasneje obsojen za vojna hudodelstva.

Veliki senat je odločil, da Konvencija in 7. Protokol nista bila kršena. Poudaril je rastočo tendenco v mednarodnem pravu, da pomilostitve v primeru hudih kršitev človekovih pravic niso sprejemljive. Še posebej, ker so obtožbe slonele na 2. členu (pravica do življenja) ter 3. členu Konvencije (prepoved mučenja) in ker je bil državni uradnik obdolžen mučenja ali nečloveškega ravnanja, do zastaranja kaznivih dejanj in pomilostitve ne bi smelo priti.

In sedaj nekaj besed o sodbi Perinçek proti Švici iz l. 2015, ki obravnava kriminalizacijo zanikanja armenskega genocida v okviru svobode govora po 10. členu Konvencije. Gospod Perinçek je turški politik in pravnik, ki je leta 2005 v Švici trikrat javno izjavil, da Otomansko cesarstvo leta 1915 in v naslednjih letih ni izvedlo genocida nad armenskim prebivalstvom. Dejal je tudi, da so « zatrejevanja o armenskem genocidu mednarodna laž ». Društvo «Švica-Armenija» je podalo kazensko prijavo proti njemu. Švicarska kazenska sodišča so pritožnika obsodila na podlagi 4. odstavka 261. bis člena kazenskega zakonika o prepovedi rasne diskriminacije. Prvostopenjsko sodišče je med drugim tudi navedlo, da je obstoj armenskega genocida neizpodbitno zgodovinsko dejstvo.

Sodba zadeva posebno obliko sovražnega govora in sicer zanikanje armenskega genocida. Veliki senat se je postavil na izhodišče metodičnega dvoma ter postavil jasne meje svoji presoji. Poudaril je, da njegova naloga ni odločati o tem, ali so poboji in deportacije, ki so jih utrpeli Armenci pravno kategorizirani kot genocid. Obstoja »genocida«, ki je natančno določen pravni pojem, ni bilo lahko dokazati.

ESČP je tudi dejalo, da tiste države, ki so uradno priznale armenski genocid, niso menile, da je potrebno sprejeti kazensko zakonodajo za preganjanje tistih, ki bi zanikali uradno stališče, saj je pomembno omogočiti manjšini, da prispeva k razpravi o vprašanih javnega interesa. Po presoji vseh navedenih pomembnih dejavnikov je veliki senat odločil, z 10. glasovi za in 7. proti, da je prišlo do kršitve 10. člena Konvencije zaradi vmešavanja švicarskih oblasti.

V navedeni sodni praksi lahko, poleg navajanja Nürnberškega statuta in načel, v zadnjih letih najdemo tudi sklicevanja na besedila in sodbe Mednarodnega kazenskega sodišča ter drugih ad hoc kazenskih sodišč, ki so od devetdesetih let dalje razvijala sodno prakso, ter obratno. To je vsekakor obogatitev za naše Sodišče, ki vodi tudi redni sodni dialog z Mednarodnim kazenskim sodiščem in drugimi mednarodnimi forumi.

Dediščina nürnberškega procesa v širšem smislu in procesne kavtele

Vzporedno z razcvetom mednarodnega kazenskega prava v devetdesetih letih, tako z ustanovitvijo ad hoc kazenskih sodišč ter sprejema Rimskega statuta l. 1998, kot z razvojem kodifikacij, se je razvijala tudi sodna praksa ESČP. Poleg tega je Parlamentarna skupščina Sveta Evrope l. 2009 kot enega od svojih ciljev določila odpravo nekaznovanosti za resne kršitve človekovih pravic.

Na podlagi vlog, ki so v Strasbourg prispеле zaradi konfliktov na območju držav bivše Jugoslavije, kurdskega, čečenskega, transnistrskega ter drugih konfliktov, je ESČP odločilo (in še odloča) o obsežnih oziroma oddaljenih kršitvah človekovih pravic, kar je privedlo do

postopne »kriminalizacije« naše sodne prakse. Danes je približno polovica zadev kazenskih. Veliko teh primerov zadeva izginotja, neučinkovite preiskave, tudi v okoliščinah časovne oddaljenosti, itd.

Nenehno se skozi sodno prakso razvijajo tudi standardi poštenega sojenja. V zadnjem času je ESČP izdalo več pomembnih sodb velikega senata s področja kazenskega prava. Razvijanje kavel je torej v osrčju naše kazenske sodne prakse. Na osrednji pomen spoštovanja procesnih kavel oz. garancij so pred sprejemom Konvencije opozarjali na Nürnberškem procesu, saj so se dobro zavedali nevarnosti, da bi proces ostal v zgodovini kot pravica oziroma maščevanje zmagovalcev. Navkljub nekaterim pomanjkljivostim, na katere opozarja pravna teorija, jim je to v veliki meri uspelo.

Jezikovni vidik

In sedaj na glavno današnjo temo, jezikovni vidik, tako v postopku pred ESČP kot v sodni praksi.

Uradna jezika Sodišča sta angleščina in francoščina (34.1. člen Poslovnika). Tako je eden od pogojev za sodnika ESČP obvladanje enega od teh dveh jezikov ter zadovoljivo znanje drugega.

Glede postopka velja poudariti, da se pritožniki lahko v začetnih fazah obrnejo na ESČP v enem od uradnih jezikov držav članic, torej tudi v slovenščini (ter v italijanščini in madžarščini) (34.2. člen Poslovnika). Poleg slovenskih državljanov se proti Sloveniji lahko pritoži vsakdo, ki sodi v njeno pristojnost in čigar konvencijske pravice in svoboščine so kršene (1. člen Konvencije; obveznost spoštovanja človekovih pravic), torej tudi državljani drugih držav, seveda tudi izven Sveta Evrope, ter osebe brez državljanstva.

Pravniki in tajnice v Sodni pisarni delamo v vseh uradnih jezikih držav članic Konvencije. Teh jezikov je 38. V primeru, da je vloga napisana v jeziku, ki ga pravnik, ki dela na pravnem spisu ne obvlada, na pomoč priskočijo kolegi, v skladu s pravili poslovanja Sodišča.

Potem ko je pritožba vladi komunicirana v odgovor ali za pripravo obravnave, pa morajo pritožniki oziroma njihovi zagovorniki uporabljati enega izmed uradnih jezikov Sodišča, razen če predsednik senata (ali velikega senata) ne dovoli nadaljnje uporabe jezika, v katerem je bila vloga napisana (34.3(a) člen Poslovnika).

Na ravni sekcij so sodbe in odločitve napisane bodisi v angleščini ali francoščini (76. člen Poslovnika). Njihova objava na HUDOC-u (spletna stran ESČP) šteje za razglasitev (78. člen Poslovnika).

Postopek pred velikim senatom poteka v obeh uradnih jezikih, kar zahteva posebno pripravo in več časa. Na ESČP imamo tudi Prevajalski oddelek, ki zagotavlja prevode iz enega uradnega jezika v drug za veliki senat ter jezikovni pregled osnutkov sodb in odločitev senatov.

Tolmačenje iz angleščine v francoščino in obratno je zagotovljeno na vseh zasedanjih sekcij v sestavi senata sedmih sodnikov, ki potekajo vsak torek, ter na javnih obravnava in zasedanjih velikega senata ob sredah. Javnih obravnav velikega senata se pogosto udeležujejo delegacije sodnikov, tožilcev, odvetnikov ali študenti iz različnih držav. Predsednik velikega senata lahko v takšnih primerih odobri tolmačenje iz uradnih jezikov v jezik prisotnih med publiko.

Omenila bi tudi prizadevanja ESČP in Sveta Evrope na splošno, da se najpomembnejše sodbe in odločitve prevede v jezike držav članic in objavi na HUDOC-u. V tako imenovani

dobi subsidiarnosti, kjer je poudarjena naloga domačih sodišč ter odvetnikov, je posebej pomemben direkten dostop do sodne prakse, bodisi da gre za že prevedene odločitve doma ali za prevajalske projekte Sveta Evropa. Na HUDOC-u lahko najdete, poleg odločitev in sodb proti Sloveniji, tudi prevode večjega števila sodb v slovenščino, ki jih je pripravila slovenska stran.

In še na kratko o sodni praksi ESČP, ki obravnava jezikovne pravice. Splošno stališče ESČP je, da jezikovna svoboda kot taka ni med pravicami in svoboščinami, ki jih Konvencija varuje, z izjemo 5. (pravica do svobode in varnosti) in 6. (pravica do poštenega sojenja) člena Konvencije.

Omejila se bom na jezikovne pravice v kazenskem postopku. 3. odstavek a) 6. člena Konvencije določa, da je potrebno osebo, ki je obdolženega kaznivega dejanja, takoj in podrobno seznaniti v jeziku, ki ga razume, o bistvu in vzrokih obtožbe, ki ga bremeni. 3. odstavek e) pa določa, da ima obdolženec brezplačno pomoč tolmača, če ne razume ali ne govori jezika, ki se uporablja pred sodiščem.

ESČP zelo redko ugotovi kršitev Konvencije zgolj zaradi kršitve teh dveh določil 6. člena, kot npr. v sodbah Kamasinski proti Avstriji, ki zadeva prevod obtožnice, in Hermi proti Italiji [VS].

Dosedanji precedensi – torej Hermi in Kamasinski, ter Brozicek proti v. Italiji, Cuscani proti Veliki Britaniji in Diallo proti Švedski, so bili nedavno dopolnjeni prav v sodbi Vizgirda proti Sloveniji, ki je bila objavljena 28. avgusta 2018 in še ni dokončna.

Pritožnik je litvanski državljani, ki je bil v Sloveniji priprt zaradi suma, da je oropal banko. Po prijemu so mu slovenski organi zagotovili tolmačenje v ruščino, kar ni njegov materin jezik. Tolmačenje v ruščino se je nadaljevalo tudi v preiskovalni fazi ter v kazenskem postopku, vključno na pritožbeni ravni. Pritožnik je imel tudi vseskozi zastopnika, s katerim je komuniciral preko tolmača. Šele pred Vrhovnim in Ustavnim sodiščem se je pritoževal zaradi kršitve postopka, ker je imel težave pri razumevanju postopka v ruščini. Njegova pritožba je bila zavrnjena.

Pred ESČP se je pritožnik skliceval na 6. člen 3. odstavek a) in e) Konvencije ter zatrjeval, da so bile kršene njegove pravice do obrambe, saj tolmačenje in prevodi dokumentov niso bili zagotovljeni v litvanščino. Senat 4. Sekcije mu je pritrdil, s 5. glasovi za in 2 proti.

Kot rečeno, je ESČP razvilo dosedanje standarde glede jezikovnih pravic tujih obdolžencev ter pozitivnih obvez države na tem področju in pri tem upoštevalo razvoj lastne kazenske sodne prakse in mednarodnega prava, predvsem v okviru EU, in sicer z Direktivo 2010/64/EU o pravici do tolmačenja in prevajanja v kazenskih postopkih ter z Direktivo 2012/13/EU o pravici do obveščeniosti v kazenskem postopku.

Poudariti velja predvsem naslednje. Obdolženec, ki ne govori ali razume jezika postopka ima pravico do brezplačnega tolmačenja ali prevajanja za vse izjave ali dokumente v kazenskem postopku, ki so potrebni za zagotovitev poštenega postopka.

Domači organi, predvsem sodišča, morajo preveriti, ali spoštovanje procesnih kvatel zahteva (ali je zahtevalo) imenovanje tolmača, in sicer ne glede na izrecno zahtevo obdolženca. V primeru, da je za tolmačenje uporabljen tretji jezik, je potrebno preveriti obdolženčevo obvladanje tega jezika. Še nadaljnji korak v to smer je ESČP naredilo s pojasnitvijo, da obdolženčevo znanje osnov jezika postopka ne izključuje njegove pravice do tolmačenja v jezik, ki ga obvlada dovolj dobro za spoštovanje pravic obrambe.

Sklicujoč se na nedavne kazenske sodbe velikega senata, Dvorski proti Hrvaški [VS], ter Ibrahim in Ostali proti Združenemu kraljestvu [VS], je ESČP poudarilo pomen spoštovanja

jezikovnih pravic v trenutku, ko je oseba obdolžena kaznivega dejanja, kar je potrebno zavesti v zapisnik.

V konkretnem primeru je ESČP ugotovilo kršitev 6. člena, saj domači organi niso preverili pritožnikovega obvladanja ruščine ter iz dejstev ni bilo mogoče sklepati, da jo pritožnik dovolj dobro obvlada. Poleg tega ni bil nikdar obveščen o svojih pravicah po domačem pravu.

Zaključek

Žal moramo skleniti, da tudi v današnjem času lekcije Nürnberškega postopka ostajajo zelo aktualne. Nad nami visi grožnja mednarodnega terorizma. Svet pretresajo težki konflikti, katerih posledice čutimo na evropskem kontinentu, ki je tudi sam na mnogih razpotjih. Vedno znova se je potrebno spraševati o individualni odgovornosti, kazenski ali drugačni, za svoja dejanja. Ohrabrujoče je, da smo sedemdeset let po Nürnbergu mednarodno-pravno dobro pripravljeni za sojenje hudodelstev proti človeštvu, čeprav težka pravna in moralna vprašanja ostajajo, in da mednarodni pravni forumi tesno sodelujejo.